

KUURROMYKKÄIN LEHTI

SUOMEN KUURROMYKKÄINLIITON ÄÄNENKANNATTAJA

N:o 9.
Syyskuu.

TOIMITTAJAT:
JOHN SUNDBERG **HUUGO NYBERG**
Vastaava. Toim. sihteeri.
Johanneksentie 4,
puh. 8154.

26:s vuosik. 1921.

— Tilauksia vastaanotetaan kaikissa postitoimistoissa. — Hinta 10 mk. koko vuodelta. —

Juhana Vilhelm Snellman.

Pohjanmaan eli Pohjois-Suomen asukkaat ovat aina olleet rohkeita, luonteeltaan vapauttarakastavia, päättäväisiä, kiivaita ja etevälahjaisia. He ovat olleet taitavia ja ahkeria työntekijöitä. Mutta he ovat olleet myöskin etevä ja ymmärtäväisiä ajattelijoita. Kotiseutu on ollut heille rakkas. He ovat hyvin viljelleet maansa ja tulleet varakkaiksi ahkeralla työllään. Pohjalaiset ovat myöskin jo kauan sitten hankkineet itselleen enemmän sivistystä, kuin monet muut Suomen asukkaat.

Pohjanmaalta ovat kotoisin monet etevät virkamiehetkin, jotka ovat tulleet tunnetuiksi Suomen historiassa. Siellä on asunut monta perhettä ja kokonaista sukua, joiden jäsenet ovat yleisesti tunnettuja isänmaassamme ja ulkomaillaakin. Sellainen etevä ja kuuluisa, pohjalainen suku on *Snellmannien* sukukin. Jotkut arvelevat suvun nimen ennen olleen *Virkkunen*. Pohjanmaalta ovat tämän suvun jäsenet levinneet yli koko Suomen. Se on lahjoittanut isänmaallemme monta etevää miestä ja naista. Useimmat suvun vanhimmista jäsenistä olivat pappeja.

Siihen aikaan kun Suomi vielä oli Ruotsin yhteydessä tapahtui usein, että suomalaisia muutti Ruotsiin asumaan ja päinvastoin: ruotsalaiset etsivät itselleen Suomessa kodin ja työtä. Samoin teki nuori laivan perämies *Kristian Henrik Snellman*, papin poika Piippolasta. Kesät hän ohjasi Kokkolan kauppiaan Kyntzellin laivaa, talvet asui hän Tukholmassa. Siellä meni hän v. 1803 naimisiin Oulusta kotoisin olevan, suomalaisen tytön *Maria Magdaleena Röringin* kanssa. Nuori pari asettui asumaan Ruotsin pääkaupunkiin. Tukholman satamassa talven yli olleella „*Patience*“-laivalla syntyi heille poika *Juhana Vilhelm Snellman* toukokuun 12 p:nä 1806.

Syttyi sitten Ruotsin ja Venäjän välinen sota v. 1808—1809. Rauhanteossa Suomi erotettiin Ruotsista ja yhdistettiin Venäjään. Silloin monet Ruotsissa asuneet suomalaiset muuttivat takaisin kotimaahansa Suomeen. Niinpä kapteeni Snellmaninkin perhe siirtyi v. 1813 taas Suomeen, Kokkolaan asumaan. Silloin oli poika Juhana Vilhelm 7 vuoden vanha.

Suomeen tultua kohtasi Snellmanin perhettä raskas suru. Perheen äiti kuoli v. 18/6 1814. Näin jäi pieni Juhana Vilhelm siskojensa kanssa orvoksi jo 8 vuotiaana. Hän sai äitipuolen kun isä meni uusiin naimisiin.

Kapteeni Snellman oli viisas ja paljon lukenut mies. Hän tahtoi antaa lapsilleen sivistystä. Hän huomasi, että poika Juhana Vilhelm oli lahjakas ja hyväpäinen lapsi. Sentähden isä päätti hankkia hänelle opetusta ja lähetti hänet v. 1816 Ouluun kouluun. Koulussa oppi poika hyvin, oli tiedonhaluinen ja luki paljon sekä

että muita kirjoja, varsinkin historiaa ja matkakertomuksia. Koulutyön lomassa teki hän retkeilyjä luonnon helmaan, harrasti uintia, hiihtoa, luistelua, mäenlaskua y. m. urheilua. Koulu oli ruotsinkielinen. Samoin puhuttiin Snellmanin kotona ruotsia. Suomea oppi poika puhumaan perheen asussa maalla Palon talossa Ala-Härmässä sekä koulukaupungissa Oulussa, jonka asukkaat olivat suomalaisia.

Snellman kävi koulua Oulussa vuoteen 1822. Silloin hän lopetti koulunkäyntinsä, matkusti Turkuun, suoritti ylioppilastutkinnon ja kirjoitettiin lokak. 5 p. 1822 ylioppilaaksi Turun yliopiston kirjoihin. Samalla viikolla tulivat ylioppilaiksi myöskin *J. L. Runeberg* ja *Elias Lönnrot*. Kaikista heistä tuli kuuluisia miehiä.

J. V. Snellman.

Ylioppilaaksi tultuaan aikoi Snellman ensin lukea papiksi. Hän oli monta vuotta kotiopettajana ansaitakseen rahaa. Sitten hän huomasi, ettei hän soviakaan papiksi. Hän rakasti *filosofiaa* eli viisauts-tiedettä ja rupesi sitä lukemaan. Maisteriksi tuli hän v. 1831 oltuaan ylioppilaana 9 vuotta.

Turun kaupunki paloi v. 1827. Sen jälkeen muuttui maan pääkaupunki ja yliopisto Helsinkiin. Snellmankin muutti Helsinkiin jatkamaan lukujaan. Hän sai asunnon J. L. Runebergin luona, sai opettajatoimen Helsingin lyseossa ja myöhemmin dosentin eli apulaisopettajan paikan yliopistossa. Mutta opettajatyön rinnalla hän luki itse enemmän, varsinkin oppi hän filosofiaa ja muitakin tieteitä. Lahjakkaana ja opinhaluisena kokosi hän itselleen paljon tietoja ja viisautta. Ylioppilaana ja maisterina ollessaan kuului hän jäsenenä „*laurvantaiseuraan*“. Tähän seuraan kuului monta oppinutta miestä, m. m. J. L. Runeberg, Sakari Topelius, Elias Lönnrot y. m. He pitivät kokouksiaan lauvantai-iltoina. He ostivat yhteisillä varoilla kirjoja, lukivat niitä, kertoivat niistä toisilleen ja keskustelivat niitten johdosta kokouksissaan. He pitivät esitelmiä ja lukivat runoja ja kirjoituksia, joita itse olivat ajatelleet ja kirjoittaneet. He keskustelivat myös valtiollisista kysymyksistä, yliopistoa ja Suomen kohtaloa koskevista asioista. He pernstivat *Suomalaisen kirjallisuuden seuran v. 1831* suomalaisten kirjojen painattamista ja levittämistä varten. Tässä tärkeässä ja hyvässä seurassa J. V. Snellman oli etevin ja huomatuin jäsen. Hän tuli pian seuran johtajaksi, sillä hän oli viisaampi muita sekä oli tottunut käskemään ja määräämään.

Näinä nuoruuden aikoina yliopistossa Snellman huomasi erään tärkeän asian. Hän huomasi, että *Suomen suomenkielinen kansa kärsi vääryyttä kun sille ei annettu sivistystä eikä opetusta*. Hän päätti uhrata kaiken voimansa ja kykynsä Suomen kansan herättämiseksi tietämättömyydestä korkeampaan sivistykseen.

Siihen aikaan oli tässä maassa kuin kaksi eri kansaa, ruotsalaiset ja suomalaiset. Ruotsalaiset, eli yläluokka, olivat herroja. Heillä oli rikkautta, heillä oli kirjoja, kouluja ja sanomalehtiä. He pääsivät hyväpalkkaisiksi virkamiehiksi. Ruotsinkieltä puhuivat kaikki „sivistyneet“. Sitä puhuttiin kouluissa, yliopistossa, virastoissa y. m. Suomalaiset pidettiin talonpoikina. Heillä ei ollut kirjoja, ei kouluja, eikä mitään sivistyskeinoja. Heitä halveksittiin. He eivät päässeet virkamiehiksi, sillä kaikki valta oli ruotsalaisten käsissä. Suomalaisilla ei ollut mitään sanomista tässä maassa. Ruotsalainen herrasluokka oli kauan sortanut suomalaista kansaa, eikä päästännyt sitä sivistymään, eikä nousemaan korkeampaan henkiseen elämään. Tämä vääryys koski kipeästi Snellmaniin. Hän oli itse ruotsinkielisen kodin lapsi, oli käynyt ruotsalaisen koulun, eikä osannut paljon puhua suomenkieltä. Mutta hän päätti olla suomalaisten ystävä ja aut-

taja. Hän oli rohkea ja peloton luonteeltaan. Hän väitteli mielellään. Hän oli taistelujuonne, joka ei pelkää vastustajia. Sellaisen herättäjän ja opettajan tarvitsi Suomen kansa. Hän saikin paljon taistella, kärsiä ja tehdä työtä nostaessaan kansaa uuteen sivistyselämään.

Apulaisopettajana yliopistossa rupesi Snellman tulemaan tunnetuksi nuorille ylioppilaille, yliopiston opettajille ja yleensä sivistyneille ihmisille koko maassa. Hän piti ylioppilaille esitelmiä, kirjoitti kirjoituksia Suomen ja Ruotsin sanomalehtiin, sekä julkaisi painosta monta uutta kirjaa ihmisten luettavaksi. Kaikki huomasivat Snellmanin olevan oppineen ja rohkean miehen. Häntä kunnioitettiin paljon. Mutta hänellä oli myöskin monta vastustajaa. Ylioppilaat rupesivat pitämään häntä johtajanaan. Siihen aikaan oli ylioppilaiden elämä huonoa. He elivät vallattomasti, eivät viitsineet paljon lukea, vaan joivat väkijuomia, huvittelivat ja tuhlasivat rahaa. Snellman nuhteli heitä ankarasti ja neuvoi heitä tekemään työtä isänmaan hyväksi. Ylioppilaat tottelivat Snellmania ja heidän elämänsä tuli paremmaksi. Mutta vanhat yliopiston professorit rupesivat pelkäämään, että Snellman johtaa ylioppilaita väärin. He pelkäsivät, että Snellman neuvoo ylioppilaita vastustamaan venäläistä hallitusta y. m. He rupesivat syyttämään Snellmania ja vainoamaan häntä. He vihasivat häntä sentähden, että hän vaati vapautta ja oppia Suomen kansalle ja oikeuksia Suomen kielelle. Tästä syntyi kiivas riita. Snellmanilla oli monta voimakasta vastustajaa, professoreja, senaattoreja, sanomalehtimiehiä y. m. Mutta rohkeasti taisteli hän heitä vastaan ja monet nuoret ylioppilaat ja maisterit yhtyivät häneen. Siihen aikaan oli paljon riitaa yliopiston piireissä ja mielet olivat kuohuksissa. Syntyi pitkä oikeudenkäynti Snellmania vastaan. Silloin hän erosi yliopistosta ja päätti lähteä ulkomaille pitemmäksi ajaksi. Sitä ennen hän kuitenkin toimitti aikakauskirjan „*Espanjan kärpänen*“ („*Spanska flugan*“), jonka ensimmäinen numero ilmestyi syksyllä v. 1839. Toinen numero ilmestyi 1840 ja kolmas 1841. Ne olivat *ensimmäiset aikakauskirjat* maassamme. Niihin kirjoitti Snellman valtiollisia, taloudellisia, uskonnollisia, filosofisia kirjoituksia, kirja-arvosteluja y. m. Hän kirjoitti rohkeasti ja puhui suoraan, mitä ajatteli sydämessään.

Marraskuussa v. 1839 läksi hän matkalle Turun kautta Ruotsiin. Hänen ystävänsä olivat keränneet hänelle matkarahaa. Sen lisäksi otti hän rahaa velaksi. Hän toivoi voivansa matkalla ansaita lisää rahaa kirjoittamalla sanomalehtiin ja julkaisemalla kirjoja.

Ulkomaanmatkalla viiپی Snellman 3 vuotta. Hän tuli ensin Ruotsiin, syntymäkaupunkiinsa Tukholmaan. Ruotsissa oli hänellä hyvä olla. Pian hän tuli siellä tunnetuksi. Olivathan ruotsalaiset luke-neet hänestä Suomen sanomalehdistä. Ja huhu oli hänestä paljon kertonut. Hän sai Ruotsissa

paljon hyviä ja etevä tuttavina: tiedemiehiä, valtiomiehiä, kirjailijoita, taiteilijoita, sanomalehtimiehiä j. n. e. Hän kirjoitti usein Ruotsin sanomalehtiin ja julkaisi kirjoja, jotka herättivät suurta huomiota. Myöskin näki, kuuli ja oppi hän paljon uutta Ruotsissa, tässä vanhassa sivistysmaassa. Siellä olisuuria kirjastoja, arkistoja, tieteellisiä seuroja, joissa hän kävi. Ahkerasti kirjoitti hän kirjeitä ystävilleen kotimaahan ja seurasi Suomen asiain kulkua. Tietysti joutui hän myöskin erimielisyyteen ja väittelyyn muutamain ruotsalaisten kanssa, mutta puolusti itseään ja mielipiteitään aina rohkeasti ja taitavasti. Paljon työtä ja paljon hyötyä tuli Snellmanin osaksi Ruotsissa ollessaan. — Ruotsista matkusti Snellman v. 1840 etelään päin. Hän tahtoi käydä Tanskassa, Saksassa ja Sveitsissä. Hän kävi näitten maitten suurimmissa ja tärkeimmissä kaupungeissa: Köpenhaminassa, Tübingenissä, Münchenissä, Wienissä, Dresdenissä y. m. Hän etsi kuuluisimmat yliopistot ja tutustui niiden professoreihin. Hän tutki siellä tiedettä ja taiteita. Tutki kansanelämää, kirkollista elämää ja kirjallisuutta. Kirjoitti muistiinpanoja ja hankki lisätietoja uusiin kirjoihinsa. Matkan lopulla julkaisi hän painosta pitkän ja arvokkaan matkakertomuksen „Saksanmaa“.

Saksasta Snellman palasi taas Ruotsiin. Viipyi siellä vielä jonkun aikaa ja painatti silloin kuuluisimman kirjansa „*Valtio-oppi*“. Ruotsalaiset ymmärsivät paljon kunnioittaa Snellmania. He pyysivät häntä jäämään Ruotsiin ja muuttumaan ruotsalaiseksi. He tarjosivat hänelle opettajaviran eli professorinviran Lundin yliopistossa Ruotsissa. Mutta Snellman ei ottanut sitä vastaan. Hän tahtoi olla suomalainen. Hän rakasti isänmaatansa ja palasi takaisin kotimaahan Helsinkiin ^{26/11} 1842.

Palattuaan kotiin rupesi Snellman etsimään työtä. Luultiin, että Helsingin yliopisto kutsuisi hänet professoriksi. Mutta vanhat yliopiston johtajat pelkäsivät häntä ja luulivat häntä valtiolle vaaralliseksi, sillä hän vaati sivistystä ja vapautta suomalaiselle kansalle. Snellman ei päässyt Yliopiston opettajaksi, eikä myöskään sanomalehdentoimittajaksi, johon hän pyrki. Hän sai *Kuopion koulun johtajan viran* ja muutti sinne elokuussa v. 1843.

Siihen aikaan oli Kuopio ikävä kaupunki. Snellmanilla ei ollut hauska asua siellä. Hänellä ei ollut sopivaa seuraa, sillä siellä ei ollut oppineita miehiä, joitten kanssa hän olisi voinut keskustella. Hän opetti ahkerasti kuoluissa poikia ja oli ankaraa järjestystä vaativa opettaja. Hän piti toiset opettajat ja oppilaansa hyvässä kurissa. Ei sallinut laiskuutta, ajattelemattomuutta eikä huonoja tapoja, vaan rankaisi oppilaita niistä. Hän sai vähitellen koulun hyvään kuntoon.

Kuopion muutettuaan perusti Snellman sinne *ensimmäisen kirjapainon* ja päätti ruveta toimittamaan kahta sanomalehteä. Kuopiolaiset hämmästyivät siitä ja ihmettelivät, mitä Snellman osaa

kirjoittaa kahteen sanomalehteen. Toisen lehden nimi oli „*Saimaa*“, ruotsinkielinen ja alkoi se ilmestyä kerran viikossa v. 1844. Toinen lehti „*Maamiehen Ystävä*“, suomenkielinen, ilmestyi v. 1844—1855.

„*Saimaa*“-lehti toimitettiin ruotsinkielisiä, sivistyneitä varten. Snellman tahtoi siinä opettaa heille, että heidän pitäisi oppia suomenkieltä puhumaan ja viljelemään. Hän vaati ruotsalaisia antamaan suomea puhuvalle kansalle osan siitä opista ja sivistyksestä, minkä ovat saaneet. Hän kehotti hallitusta perustamaan suomenkielisiä kouluja ja levittämään *kansan-valtusta* suomalaisille, niin että he pääsevät nousemaan korkeampaan sivistykseen. Hän herätteli ruotsiapuhuvia kansalaisia oikeaan isänmaan rakkauteen. — Monet lukivat Saimaata ja huomasivat, että se oli hyvä lehti, Snellman kirjoitti oikein. He heräsivät näkemään olleensa ennen vieraat suomalaiselle kansalle. Nyt he rupesivat oppimaan suomenkieltä. He muuttuivat *suomenkieliseksi* ja rupesivat auttamaan suomalaisia rientoja. Saimaassa kirjoitettiin myös kansakouluista, lastenkasvatuksesta, naisten sivistyksestä, yhteiskunnallisista, valtiollisista ja taloudellisista kysymyksistä. Myöskin kirjoitettiin siinä rautateistä, valtiopäivistä, Saimaan kanavan kaivamisen tärkeydestä, köyhähoidon parantamisesta, palovakuutuksesta, suonviljelyksestä y. m. Ennen ei oltu näin hyvin kirjoitettu. Ne olivat uusia asioita. Ihmiset ihmettelivät Snellmanin viisautta. He lukivat Saimaata ja saivat siitä uusia ajatuksia, uusia harrastuksia.

„*Maamiehen Ystävä*“, suomenkielinen, kerran viikossa ilmestyvä, oli kansan, talonpoikain lehti. Snellman levitti sivistystä kansaan tällä lehdellä. Siinä annettiin hyviä neuvoja maalaisille, isännille, emännille, palvelijoille, kasvattajille y. m. Siitä moni maalla asuva kansalainen sai ensimmäiset valistuksen ja tiedon siemenet.

Suomen silloinen ruotsinmielinen hallitus suuttui kovin Saimaa-lehteen. He pitivät sitä vaarallisena. Se lakkautettiin jo v. 1847. „*Maamiehen Ystävä*“ lopetettiin v. 1855.

Lehtien toimittaminen antoi Snellmanille paljon työtä ja huolia. Sen lisäksi koetti hän herättää Kuopion kaupunkilaisissa parempia harrastuksia. Hän huomasi esim., että Kuopion sivistyneet naiset olivat toimettomat ja kuluttivat aikansa turhaan. Hän kehotti heitä perustamaan koulun kaupungin köyhille tyttö-lapsille sekä pyysi heitä rupeamaan opettajiksi siihen kouluun. He tottelivat Snellmanin neuvoa. Kerättiin paljon rahaa arpajaisilla y. m. ja perustettiin *Kuopion tyttö-kansakoulu*, ensimmäinen Kuopiossa $\frac{1}{6}$ v. 1846. Se oli ensimmäinen *suomenkielinen* kansakoulu Suomessa. Siinä koulussa muutamit Kuopion rouvat ja neidit opettivat ilmaiseksi tyttöoppilaita. Sitten siitä tuli vakituinen kansakoulu.

„*Saima*“-lehden lakattua ilmestymästä rupesi hän yhdessä E. Lönnrothin kanssa toimittamaan

„Kirjallisuus-lehteä“ (Litteraturbladet), joka oli jatkoa Saimaalle. Tätä lehteä toimitti hän monta vuotta. Kesällä v. 1847 teki hän taas ulkomaanmatkan Saksaan, Ranskaan ja Englantiin.

Kuopiossa meni Snellman naimisiin v. 1845 apteekkarin tyttären, neiti *Johanna Lovisa Wennbergin* kanssa.

Snellman ei voinut kauan asua Kuopiossa. Siellä oli liian hiljaista ja yksinäistä. Hänen oli ikävä olla siellä. Postikin tuli sinne vain kerran viikossa. Kuopio oli kaukana muun, suuremman maailman yhteydestä. Myöskin oli hänen palkansa niin pieni, ettei hän perheineen voinut sillä elää Kuopiossa. Snellman rupesi siis pyrkimään pois sieltä. Yliopistossa oli filosofian professorin virka haettavana. Snellman haki sitä, mutta ei päässyt, sillä yliopiston johtajat eivät huolineet häntä, vaikka hän oli etevin ja paras viranhakija. — Snellman tuli surulliseksi ja päätti hakea professorin virkaa Upsalan yliopistossa Ruotsissa. Mutta sitten hän katui, eikä hakenut, sillä hän ei tahtonut tulla ruotsalaiseksi. Hän muutti perheineen pois Kuopiosta ja tuli Helsinkiin v. 1850. Siellä hän pyrki *Kauppakoulun* johtajaksi. Mutta senaatti ei huolinut häntä siihen virkaan. Silloin oli Snellman vaikeassa asemassa. Hän ei tiennyt mihin virkaan hän pääsisi eikä mistä saisi elatuksen perheelleen. Hän oli puutteessa ja nälkä rupesi pelottamaan. Silloin otti kauppaneuvos *Henrik Borgström* hänet konttoristiksi eli kirjanpitäjäksi tupakkatehtaaseensa Helsingissä. *Tupakkatehtaan konttoristina* oli hän 6 vuotta. Siinä sai hän hyvän palkan, niin että hän tuli hyvin toimeen. Mutta konttoristintyö ei ollut hänestä hauskaa. Hän oli liian oppinut voidakseen olla tyytyväinen sellaiseen työhön.

Yleensä oli Snellmanin mieli murheellinen näinä vuosina. Sen lisäksi tuli suru isänmaan asiain tähden. Erittäin suretti häntä v. 1850 annettu laki, joka määräsi, että suomenkielellä ei saa painaa kirjapainoissa mitään muita sanomalehtiä tahi kirjoja, kuin ainoastaan uskonnollisia ja taloudellisia. Tämän huonon lain keksi ruotsinmielinen hallitus yhdessä venäläisten kanssa. Ruotsalaiset pelkäsivät suomalaisten sivistyvän ja kielsivät painamasta heille kirjoja! Tämä oli häpeällinen teko.

Mutta sitten tuli uudet paremmat ajat Suomenmaahan ja myös Snellmanille. Keisari *Nikolai I kuoli*. Venäjän ja Suomen hallitsijaksi tuli jalo ja hyvä *Aleksanteri II*. Hän määräsi Suomeen uusia ja parempia senaattoreja ja virkamiehiä. He olivat Snellmanin ystäviä. He olivat lukeneet hänen „Saimaa“-lehteään ja huomasivat, että Suomi tarvitsee Snellmania. He toimittivat Helsingin yliopiston uuden professorin viran: „siveysopin opettajan viran“, opettamaan ylioppilaille siveyttä ja hyviä tapoja. Tähän virkaan kutsuivat he J. V. Snellmanin. Näin hän pääsi professoriksi v. 1856. Nyt oli hän oikealla paikalla, hänelle sopivassa virassa. Ylioppilaat ottivat hänet rie-

mulla vastaan. Snellman sai heti paljon oppilaita. Ja hän piti heille hyviä esitelmää siveysopista, sielutieteestä, yhteiskuntaopista, kansanoikeudesta ja valtio-opista. Hänen oppilaistaan tuli hyviä, isänmaata rakastavia ja suomenmielisiä virkamiehiä, jotka ovat paljon tehneet Suomen kansan sivistämiseksi. Näitä oppilaitaan kutsui hän myös usein kotiinsa vieraisi. Hauskana isäntänä seurusteli hän silloin tuttavallisesti nuorten vieraittensa kanssa ja antoi heille uusia opetuksia. Snellmanin parhaita oppilaita olivat esim. Yrjö Koskinen, joka tuli professoriksi ja senaattoriksi, *Th. Rein*, *A. Meurman* y. m.

Professorina sai Snellman paremman palkan kuin ennen. Hän osti oman talon Helsingissä ja asui siinä perheineen kuolemaansa asti. Kodissaan voi hän rauhassa tehdä työtä. Hän oli kovin ahkera. Hän luki, kirjoitti ja ajatteli usein myöhään yöhön. Päivällä opetti hän ylioppilaita ja neuvotteli toisten virkamiesten kanssa maan tärkeistä, valtiollisista kysymyksistä. Kesät asuttiin maalla Vihdissä tahi Kirkkonummella. Snellmanin suureksi suruksi kuoli hänen nuori, 27 vuotias vaimonsa $\frac{4}{6}$ 1857. Hän jäi leskeksi ja hänen 5 pientä lastansa äidittömiksi. Silloin oli Snellman 51 vuoden vanha. Hän rupesi itse kasvattamaan huolellisesti lapsiaan. Hän oli hyvä isä. Hän puhui lapsilleen hyviä asioita, piti joka iltä iltarukouksen ja tahtoi, että lapset saisivat uskonnollisen kasvatuksen.

Professorina ollessaan harrasti Snellman paljon suomalaisuuden asiaa ja taisteli sen puolesta ruotsinmielistä virkamieskuntaa ja hallitusta vastaan. Monta ankaraa kirjoitusta julkaisi hän sanomalehdissä ja aikakauskirjoissa. Ja monta etevää puhetta hän piti isänmaallisissa juhlissa. Snellman sai enemmän ystäviä, jotka luottivat häneen johtajanaan. Snellman oli 7 vuotta yliopiston professorina.

Keisari Aleksanteri II ja hänen suomalaiset neuvonantajansa olivat myös lukeneet Snellmanin kirjoituksia sanomalehdistä. He huomasivat, että hän oli viisas ja ymmärtäväinen valtiomies. Silloin kutsui keisari hänet senaattoriksi v. 1863. Hän oli silloin 57 vuoden vanha. Snellman tuli valtion raha-asiaain hoitajaksi Senaattiin.

Senaattorina on Snellman tehnyt paljon työtä isänmaan ja sen suomenkielisen kansan hyväksi. Heti Snellmanin tultua senaattoriksi kutsui keisari Aleksanteri II koolle Suomen valtiopäivät v. 1863. Keisari itse tuli avaamaan ne. Silloin Snellman sai neuvoa mitä keisari sanoisi ja lupaisi Suomen kansalle siinä puheessa, millä hän avasi valtiopäivät.

Senaattorina rupesi Snellman parantamaan suomenkielen asemaa. Jo vuosina 1861 ja 1863 lähettiin Suomesta 2 lähetystöä, 4 talonpoikaa, keisarin luo Pietariin pyytämään, että suomenkieli Suomessa pääsisi samaan arvoon kuin ruotsinkielikin, eli, että suomenkieliset saisivat kouluja,

ja kirjoja ja että virkamiesten pitäisi puhua ja kirjoittaa suomenkielellä kansalle. Keisari otti lähetystyt ystävällisesti vastaan, mutta unohti täyttää heidän pyyntönsä. Mutta kun keisari itse tuli v. 1863 tarkastamaan sotaväkeä Suomeen Parolan leirille Hattulaan, niin pyrki Snellman itse keisarin luo ja puhui hänelle suomenkielisten vaikeasta asemasta. Silloin keisari kuunteli Snellmania ja julkaisi $\frac{1}{8}$ 1863 lain suomenkielen asemasta. Siinä määrättiin, että suomenkieli on samanarvoinen ruotsinkielen kanssa, suomalaisia asiakirjoja saa jättää virastoihin ja tuomioistuimiin ja 20 vuoden perästä pitää kaikkien virkamiesten osata antaa suomenkielisiä asiakirjoja suomalaisille. Tästä laista iloitsi suomenkielinen kansa. Mutta ruotsalaiset herrat ja virkamiehet suuttuivat siitä, syyttivät ja vihasivat Snellmania.

Senaattorina Snellman sai myös Suomen rahaasiat muuttumaan. Suomi sai omat rahat: markat ja pennit. Entiset venäläiset rahat: ruplat ja kopeekat pantiin pois kaupasta.

Snellmanin ollessa senaattorina sattui Suomeen tulemaan suuret nälkävuodet v. 1865—1867. V. 1867 kesti talvi kesäkuuhun asti. Karjan ruoka loppui, sentähden täytyi tappaa paljon eläimiä. Kesällä oli halloja. Vilja, perunat ja herneet y. m. kasvit paleluivat aikaisin pellolla. Ihmiset eivät saaneet viljaa eikä muuta syötävää talveksi. Talvella läksivät suuret ihmisjoukot Pohjois- ja Itä-Suomesta Etelä-Suomeen kerjäämään. He kuolivat nälkään ja kylmään matkoillaan. He saivat kulkutauteja ja levittivät kulkiessaan tautien tartuntaa maan asukkaisiin.

Senaattori Snellmanilla, valtion rahavarojen päälliköllä, oli silloin paljon työtä, surua ja kaikenlaisia ikävyyksiä. Siihen aikaan oli Suomen valtiolla vähän rahaa. Maanviljelys ja karjanhoito olivat huonolla kannalla. Maa ja kansa oli köyhää ja velkaista. Eikä ollut rautateitä avustuksen lähettämiseksi maan eri osiin. Snellmanilla oli ainoastaan 7 miljoonaa markkaa Valtion varoja nälkäisten avustamiseksi ja siemenviljan ostamiseksi. Läänien kuvernöörit kirjoittivat usein Snellmanille ja kertoivat nälänhädän suuruudesta, sairauden ja kuoleman tuhoista sekä pyysivät apua: viljaa, lääkkeitä, hätäaputoita y. m. — Tuona aikana oli Snellman yöt päivät tulisessa työssä. Kokouksia pidettiin, kirjoituksia kirjoitettiin, sähkösanomia tuli ja lähetettiin, eri paikkakunnille järjestettiin hätäaputoita (kanavoimisia, suonkuivauksia, järvenlaskemisia, silta- ja tierakennuksia). Ihmiset saivat niistä työtä ja ruokaa. Avustuksia lähetettiin, viljaa hankittiin Venäjältä, Saksasta, Englannista, Ruotsista ja Tanskasta, rahaa lainattiin ja säästettiin, rahankeräyksiä toimeenpantiin Pietaria myöten, keräyslistoja levitettiin. Mutta ei mikään riittänyt. Tuhansia ihmisiä kuoli ja paleltui. Ja monet talot köyhtyivät kokonaan. Koko maan varallisuus väheni. Tuona onnettomana aikana sai Suomen kansa nähdä, kuinka luja,

väsymätön, viisas ja etevä mies J. V. Snellman oli.

Siihen aikaan oli Suomen kenraalikuvernöörinä Adlerberg. Hän tahtoi, että Suomeen rakennettaisi uusi rautatie Riihimäeltä Pietariin. Hän tahtoi, että nälkääkärsivät, työttömät ihmiset otettaisi sitä rakentamaan. Snellman vastusti sitä. Hän väitti, etteivät nälkäiset voi tehdä raskasta työtä, rakentaessaan rautatietä, vaan sairastuvat, tuovat kulkutauteja tullessaan ja kuolevat. Snellman tahtoi, että rakennettaisi kaapearaiteinen rautatie, Adlerberg tahtoi leveäraiteista. Snellman ja Adlerberg olivat erimieliset ja väittelivät. Sentähden Snellman erosi senaattorin virasta $\frac{15}{7}$ 1868 ja sai eläkkeen. Rautatietä Riihimäeltä Pietariin ruvettiin rakentamaan hätäaputoina vastoin Snellmanin tahtoa. Nälkäisiä ihmisiä kokoontui paljon rautatientyöhön. He sairastuivat suurissa laumoissa. Täytyi rakentaa monta sairaalaa. Tarttuvat taudit tappoivat lukemattomia työmiehiä.

Senaatista erottuaan 62 vuotiaana valittiin Snellman $\frac{7}{6}$ 1869 Suomen hypoteekkiyhdistyksen johtokunnan puheenjohtajaksi. Siinä virassa hän pysyi vuoteen 1881 asti. Tämä yhdistys oli perustettu Suomen maanviljelyksen auttamiseksi. Se lainasi rahoja velaksi maanviljelijöille peltojen, niittyjen ja viljelysten perustamista varten. Tämän yhdistyksen johtajana toimi Snellman suurella innolla ja sai sen rahaasiat hyvään kuntoon.

Senaatista erottuaan hän monella tavalla vielä otti osaa Suomen valtiollisen, taloudellisen ja kirjallisen kehityksen kulkuun. Hän kirjoitteli usein sanomalehtiin tärkeitä ja hyödyllisiä asioita. Hän piti puheita ja esitelmiä juhlissa ja kokouksissa. Hän oli monilla valtiopäivillä. Hän oli Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puheenjohtajana v. 1870—74. Siinä toimessa hän kehotti seuraa painattaman suomenkielisiä kirjoja ja oppikirjoja kouluille ja kansalaisille. Hän vaati valtiota perustamaan suomenkielisiä kouluja. Hänen ympärilleen kokoontui suomalaisen puolue, joka voimakkaasti rupesi ajamaan suomalaisuuden asiaa tässä maassa, niin että suomalaiset saivat sivistystä ja pääsivät kohoamaan parempaan asemaan. Loppujällään sai hän paljon kunnioituksen osoituksia. Ylioppilaat pitivät juhlia hänelle, esim. hänen täyttyessään 70 ja 75 vuotta. Ja he kävivät laulmassa hänelle Vilhelmin päivänä joka vuosi, jolloin hän piti heille innokkaita, isänmaallisia puheita. Hänet korotettiin aatelissäättyyn. Ulkomaalaisetkin kunnioittivat häntä etevänä tiedemiehenä ja kirjailijana. Hän on tehnyt isänmaamme hyväksi paljon työtä. Sentähden suomalainen Suomi kunnioittaa hänen muistoaan ja on kiitollinen, että sillä on ollut niin isänmaata rakastava, rohkea, viisas, tarmokas ja peloton poika, kuin Juhana Vilhelm Snellman.

Vuodet kuluivat työssä ja taistelussa. Snellman vanheni. Ystävät kuolivat vähitellen. Lähimmistä työ- ja taistelutovereista oli elossa enää Elias Lönn-

rot, Sakari Topelius ja Fredrik Cygnaeus. Mutta monet nuoret oppilaat kävivät usein tervehtimässä Snellmania hänen kotonaan ja kysymässä häneltä viisaita neuvoja. Rauhallisessa kodissaan Helsingissä vietti Snellman vanhuutensa viimeiset vuodet tehden työtä ahkerasti elämänsä viimeisiin hetkiin asti. Ystävällinen oli hän palvelijoilleen, auttavainen köyhille ja vieraanvarainen ystävilleen. Työntekeminen oli hänestä hauskaa. Myöskin täytyi hänen tehdä työtä ansaitakseen rahaa, sillä hänellä oli vielä nuoruudenajan velkoja maksettava vanhuuteen asti. Kesät asui hän perheineen Danskarbyssä Kirkkonummella. Siellä hän myös kuoli heinäkuun 4 p:nä 1881 sairastettuaan ainoastaan muutaman päivän. Jo muutamia kuukausia ennen kuolemaansa tiesi ja tunsikin loppunsa kohta tulevan ja puhui siitä usein vakavasti. Jo Vilhelmin päivänä huhtikuussa samana vuonna oli hän kutsunut luokseen muutamia ystäviään päivällisille. Silloin hän piti heille vakavan puheen, sanoi kohta kuolevansa ja pyysi, että nämä ystävät kantaisivat hänen ruumiinsa hautaan.

Suurilla juhllisuuksilla haudattiin vainaja 7/7 1881 Helsingin hautausmaahan. Hautajaisissa Helsingin vanhassa kirkossa piti m. m. runoilija Sakari Topelius kuuluisan puheen.

Hänen haudalleen pystytti Suomen talonpoikaisääty hautapatsaan. Hänen muistopatsaansa on pystytetty Kuopion Kaupunkiin „Snellmanin puistoon“. Ja vastedes pystytetään maan pääkaupunkiin, Helsinkiin, komea muistopatsas kiittollisen kansan varoilla.

H. N.

Enkö enää?

*Enkö saa mä koskaan enää
Kuulla linnun laulavan,
Linnun, joka Herraa kiittää
Pikku rintans' hehkuen.*

*Enkö saa mä kuulla enää,
Kuinka kauniist' laulu soi,
Kuinka lehdoss' aamusella
Pikku-linnut karkeloi?*

*Enkö saa mä kuulla enää
Ääntä muiden ihmisten;
Ääntä isän sekä äidin,
Ääntä siskoin, veljien?*

*Enkö saa mä kuulla enää
Kuinka puut ne huminoi,
Salon synkäss' sydämessä
Keskenänsä karkeloi.*

*Enkö saa mä kuulla enää,
Kuinka kirkon kellot soi;
Pyhä-aamun koittaessa
Kun ne kaukaa kuminoi?*

*Näin mä kysyn, mutta mistään
Vastaust' en niihin saa.
Näiden kysymysten eessä
Vaikeneepi kaikki maa.*

Kaarlo M.

Kuuromyökkäin kansainväliset urheilukilpailut.

Lauantaina syysk. 10 p:nä klo 4 i.p. alkoivat kuuromyökkäin kansainväliset urheilukilpailut Eläintarhan urheilukentällä. Ilma oli ihanteellinen, mutta yleisöä vähemmän kuin olisi suotavaa ollut. Suomalaiset kunnostautuivat ja olivat ylivoimaisia.

100 m. juoksussa suoritettiin alkukilpailut kolmessa erässä. Ensin erän voitti J. Svensson, Ruotsi, 12,6 sek., toisen erän A. Holmström, Suomi, 12,8 ja kolmannen erän J. Lehtimäki, Suomi, 12,6 sek.

Kuulantyönnössä olivat parhaat: A. Haapaniemi, Suomi, 18 m. 93,5 sm., B. Tordenvik, Norja, 18,50 m., O. Pöyhölä, Suomi, 18,47,5 m.

Korkeushypyssä olivat tulokset: T. Helminen, Suomi, 157 sm., A. Holmström, Suomi, 153 sm., J. Lehtimäki, Suomi, 150 sm., O. Pöyhölä, Suomi, 145 sm. ja Ä. Håkansson, Ruotsi, 145 sm.

Kiekonheitossa: O. Pöyhölä, Suomi, 53,73 m., J. Ankile, Norja, 51,45 m., B. Tordenvik, Norja, 49,39 m.

1,500 m. juoksussa; J. Ankile, Norja, 4 min. 24,9 sek. Uusi pohjoismaiden ennätys. V. Asmild, Tanska, 4 min 34,4 sek., Hj. Sandblom, Suomi, 4 min. 34,4 sek., Hj. Sandblom, Suomi, 4 min. 38,3 sek.

Sunnuntaina t.k. 11 p:nä klo 1 päivällä jatkettiin kilpailuja Eläintarhan urheilukentällä. Alkupuolella kilpailuja oli ilma hyvä, mutta loppupuolella häiritsevät ankarat sadekuurot kilpailijoita. Yleisöä niukasti. Tulokset hyviä. Useita kuuromyökkäin Suomen ja pohjoismaiden ennätystä saavutettiin.

Päivä alkoi 100 m. loppukilpailulla, jossa parhaat olivat: J. Lehtimäki, Suomi, 12,3 sek., F. Jensen, Tanska, 2 m. jäljessä ja E. Hansen, Tanska, 2,5 m. jäljessä.

Pituushypyssä olivat parhaat: H. Kjøbstad, Norja, 5,94 m. Uusi pohjoismaiden ennätys. J. Lehtimäki, Suomi, 5,75 m. Uusi Suomen ennätys. Ä. Håkansson, Ruotsi 5,57 m.

1,500 viestinjuoksun (800+400+200+100) voitti Suomi komeasti. Etenkin herätti J. Lehtimäen komea juoksu ansaittua huomiota. Tulok-

set olivat: Suomi (T. Helminen, J. Lehtimäki, A. Holmström ja A. Jokelainen) 3 min. 41,4 sek. Tanska (V. Asmild, B. Bruun, E. Hansen ja F. Jensen) 3 min 50,9 sek. Norja (J. Ankile, B. Tordenvik, H. Kjøbstad ja O. Lydersen) 3 min. 57,3 sek. Ruotsi (I. Jönsson, J. Svensson, Å. Håkansson ja A. Söderberg) 4 min. 03,3 sek.

Keihäänheitossa olivat etevimmät; V. Mälkki, Suomi, 78,48 m. Uusi Pohjoismaiden ja Suomen ennätys. B. Tordenvik, Norja, 73,66 m., A. Haapaniemi, Suomi, 73 m.

Seiväshypyssä suoriutuivat parhaiten: A. Haapaniemi, Suomi, 2,80 m. Uusi Pohjoismaiden ja Suomen ennätys. Å. Håkansson, Ruotsi, 2,70 m. O. Liikkanen, Suomi, 2,70 m. Ruotsalainen voitti uusinnassa.

5,000 m. juoksun voitti norjalainen J. Ankile komeasti ajalla 16 min. 41,9 sek. Uusi Pohjoismaiden ennätys. Kuvanveistäjä J. Talvian kiertopalkinto joutui hänen haltuunsa. Toiseksi tuli J. Villanen 16 m. 53 sek., joka on uusi Suomen ennätys. Kolmas oli Hj. Sandblom, Suomi, 17 min. 02,7 sek. ja neljäs V. Asmild, Tanska, 17 min. 32,1 sek. Kaikki nämä tulokset ovat alle entisen Pohjoismaiden ennätyksen. Kysymys on luonnollisesti kuuromyökkäin ennätyksistä.

Pohjoismaiden kuuromyökkäin Urheiluliiton kiertopalkinnon voitti Suomi 44 pisteellä. Toiseksi tuli Norja 28 pisteellä, kolmanneksi Tanska 12 pisteellä ja neljänneksi Ruotsi 7 pisteellä.

Kilpailujen paras mies oli norjalainen J. Ankile 11 pisteellä. Toisena oli A. Haapaniemi 10 pisteellä. Kolmas oli J. Lehtimäki 9 pisteellä. Neljäs oli norjalainen B. Tordenvik 8 pisteellä.

Seuraavat urheilukilpailut ovat kahden vuoden kuluttua Norjassa.

Palkintojen jako ja lopettajaiset olivat Kuuromyökkäin yhdistyksen huoneustossa sunnuntai iltana.

Kunniapalkinnot:

Kööpenhaminalainen Døvtumanian „Old Boys“ lahjoittamia kunniapalkintoja annettiin 1,500 m:n viestijuoksussa voittavalle joukkueelle.

Idrottsklubben „Surd“ kunniapalkinto heittosarjassa B. Tordenvik'ille.

„Urheilunystävän“ lahjoittama pistepalkinto kilpailujen parhaimmalle osanottajalle J. Ankilelle.

H:gin Kuuromyökkäin Yhdistyksen kunniapalkinto Skandinavian parhaalle palkinnonsaajalle J. Ankilelle.

Turun K. Urh. seura „Valppaan“ kunniapalkinto 1,500 m:n juoksussa J. Ankilelle.

Viipurin Kuuromyökkäurheilijain hyppysarjapalkinto Å. Håkanssonille.

H:gin K. V. ja U. Seuran kunniapalkinto 100 m:n juoksussa J. Lehtimäelle.

Idrottsklubben „Hephata“ kunniapalkinto seiväshypyssä A. Haapaniemelle. Norjalaisten pistepalkinto Suomen parhaalle palkinnonsaajalle A. Haapaniemelle.

Karl Anton Stade

Viime keväänä, huhtik. 21 p. kuoli Pietarsaareissa kuuromyökkä-suutari Karl Anton Stade. Anton Stade syntyi Pietarsaareissa 17 p. maalisk. 1868. Hän oli siis kuollessaan vähän yli 53 vuotta vanha. Koko ikänsä asui hän syntymäkaupungissaan. Kahdeksanvuotiaana pääsi Anton Stade Pietarsaaren kuuromyökkäinkouluun. Koulua kävi hän 8 vuotta. Ollen erittäin älykäs ja lahjakas oppilas saavutti hän koulussa itselleen hyvät tiedot. Koulusta päästyään oppi Stade suutarinammatin ja harjoitti sitte sitä ammattia koko ikänsä. Toisinaan työskenteli hän itsenäisesti omassa työpajassa, toisinaan taas kävi hän työssä toisten mestarien luona. Muutamia vuosia oli hän myös suutarintyön opettajana kuuromyökkäinkoulussa. Viime vuosina työskenteli hän suuressa Junnilan jalkineliikkeessä. Hän oli erittäin ahkera, säännöllinen ja taitava työmies ja saattoi sentähden hankkia itselleen hyvän toimeentulon. Hän omisti m. m. oman talon Pietarsaareissa.

Viime syksynä sairastui Anton Stade. Hän sai vaikean munuaistaudin, joka vähitellen vei voimat. Kärsivällisesti kantoi hän kovan tautinsa. Hän tyytyi Jumalan tahtoon ja uskoi itensä Vapahtajan turviin. Huhtik. 21 p. sitte kuolema vapautti Anton Staden kärsimyksistään.

Huhtik. 28 p. laskettiin Anton Staden ruumis haudan lepoon Pietarsaaren hautausmaalla. Suuri joukko ystäviä, kuulevia ja kuuromyökkäiä saattoi häntä tällä viimeisellä matkalla. Paljon kukkia ja seppeleitä laskettiin haudalle. Herra Junnila, Anton Staden viimeinen mestari, laski erittäin kauniin seppeleen, jonka nauhoissa luettiin: „Kiitos uskollisesta työstä“. Herra Junnila lausui, että harvoin saa tavata niin hyvää, tyytyväistä, ahkeraa ja uskollista työmiestä kuin Anton Stade.

Anton Stadea jäi suremaan lähinnä vaimo, myöskin kuuromyökkä, o. s. Matilda Karplund sekä veli, kuuromyökkäinkoulun johtaja Petter Stade perheineen ynnä sisar. Mutta sukulaisten kanssa kaipaavat ja muistelevat Anton Stadea monet sekä kuulevat että kuuromyökkät ystävät. Anton Stade oli vakava, rehti ja uskollinen vanhan kansan kuuromyökkä. Hän jätti jälkeensä itsestään kauniin muiston ja hyvän esimerkin. Hän oli Pie-

tarsaaren ja lähiseudun kuuromykille hyvä tuki ja kaunis esimerkki. Tuntuu niin tyhjältä nyt kuuromykkäin keskuudessa siellä, kun Anton Stade on poissa.

Tietoja Kotimaasta.

Kirje Viipurista. Terveisiä Viipurista! Minua on hoputettu kirjoittamaan monta kertaa. Niin, Viipuri on suuri kaupunki kaakkois-Suomessa Viipurinlahden rannalla. Sen tunnettu linna on aivan salmella, josta pääsee Saimaalle ja niin „Savon sydämeen“. Rautatiet menevät täältä itään, länteen, pohjoiseen. Ihmisiä on täällä paljon, kuuromykkiä noin 50 paikkeilla. Yhdistys on jo ollut 22 vuotta. Toimessa se on vielä. Viime talvena oli kokouksia ja kahvitarjoilua joka pyhä. Ompeluseura, joka oli kauan lamassa, alettiin uudelleen. Sitä johtaa rouva H. Humble. Voimisteluseura, johon ei tämän kirjoittaja kuitenkaan kuulu, on ollut ripeässä toimessa ja tänä kesänä jo ehtinyt panna toimeen kolmet ulkoilmajuhlat, joista tuli rahaa tuhansissa markoissa. Ohjelmaa niissä myös oli. Torvisoittoa, puheita, kuvia y. m. ja tämän kirjoittajan isäukko koetti saada humoreskillaan miehet mielelle hyvälle ja naiset naurusuulle. Monrepon palokunta vietti 25 vuotista juhlaansa ja siellä sai kunniamerkin myös k.m. Hj. Lovén, joka on veteraani, vanha kokenut monessa urheiluasiassa. Ei ole vielä väsynyt se mies. Eräänlaatuista urheilua kyllä tämän kirjoittajakin harrastaa, nim. että juhannuksena läksin jalkaparikassa Imatralle. Ennen olen jo sen matkan tehnyt 5 kertaa. Tänä kesänä oli mukana Olli Ollikka ja Alfred Puustinen. Matka meni hyvin, paitsi Puustiselta meni polvi pilalle, kun oli saavuttu Vallinkoskelle. Sitä sai hän parannella kolme viikkoa.

Rouva Helmi Kaski on kiiteltävällä innolla johtanut k. m. yhdistyksen toimintaa. Näyttää kuin jos hän olisi luotu sitä varten. Niin Viipuri on Viipuri. Täällähän se ensimmäinen punakaartin rytkäkö alkoi ja täällähän se loppui. Mitähän tässä vielä eteen tulee kun tuolla, melkein seinän takana nälkäiset ryssät pitävät niin paha elämää. „Oi synnyinmaa mik' osakses' lie suotu?“ Kyllä se on tosi, mitä pastori Nyberg aikoja sitte sanoi tässä lehdessä, ettei sieltäpäin meille mitään hyvää tule. Toivokaamme parasta. Niinkauan kun eletään on vielä toivo. Sitten — — — — — Jääkää hyvästi, rakkaat ystävät.

Aleks. Puolakka.

Hukkumistapaus. Syysk. 7 p. klo 1 aikaan päivällä meni k.m. nuorukainen Frans Herman Palonen ongellessa lähellä Savonlinnaa sijaitsevan isänsä huvilan laiturille, jolla ollessaan hän, kaatuvatautia sairastava kun oli, sai taudinkohtauksen ja putosi veteen painuen pohjaan. Heti kohta hänen lähdettyään ryhdyttiin häntä etsimään, vaan kun ei mistään löytynyt heräsi epäilyksiä siitä, että hän mahdollisesti oli pudonnut järveen, jonka vuoksi laiturin vierustaa pitkin ruvettiin naaraamaan ja herkisen kuluttua saatiinkin hänet ylös kuolleena, eikä häntä enää virvoitamistoimista huolimatta saatu elämään palautumaan. Kaksi kertaa tätä ennen oli hän myöskin pudonnut veteen, mutta saatiin pelastetuksi; kolmas kerta riisti hengen nuorukaiselta, joka oli syntynyt syysk. 10 p. 1897 ja jota lähin suremaan jäivät vanhemmat ja sisarukset.

Vihitty. Kesäk. 25 p. vihittiin avioliittoon Ikaalisissa kuuromykkä talollinen Tahto Veli Hirvikoski ja neiti Katri Hietaniemi (kuuleva). Häissä oli paljon vieraita, m. m. 3 kuuromykkäin opettajatarta: neidit Marita Borg Oulusta, Helga Achrén ja Gylling Turusta. Pastori Nyman toimitti vihkimisen.

65 vuotta täytti syysk. 15 p:nä aistivalliskoulujen tarkastaja, maisteri Valter Forsius maatilallaan Lohjalla.

Huom.!

Kuuromykkäin Lehden tilaajat ja asiamiehet, jotka eivät vielä ole maksaneet tilaamiansa lehtiä, lähettäkööt maksun niistä piakkoin. Osoite: *Kuuromykkäin Lehti, Helsinki, Johanneksentie 4.*

Ilmoituksia.

Kuuromykkäin Joulu

ilmestyy taas ensi jouluna runsassisältöisenä ja runsaasti kuvitettuna. Kuuromykkät! Levittäkää paljon omaa joululehteänne! Hankkikaa sille paljon ostajia! Ruvetkaa asiamiehiksi. Sen hinta on nyt täytynyt korottaa 5 markaksi. Joululehdestä saadulla voitolla voimme painattaa Kuuromykkäin lehteä, joka ei muutoin kannata näin kalliina aikana. Siis: levittäkää omaa joululehteänne!

Rakas poikamme ja veljemme

Frans Herman Palonen

synt. 10 p. syysk. 1897 hukkuu Savonlinnassa 7 p:nä syysk. 1921.

Taava, Herman, Anna ja Leo Palonen.
Laina ja Matti Tolonen.